

SINTEZA OBIECȚIILOR ȘI PROPUNERILOR

la proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Normelor minime de hrană, de substituire a produselor alimentare și asigurare cu obiecte de igienă de primă necesitate a persoanele aflate în instituțiile penitenciare

Organele care au înaintat propuneri sau obiecții	Nr.	Conținutul obiecțiilor sau propunerii	Opinia Ministerului Justiției
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	1.	Lipsă de obiecții și propuneri.	
AO „Centrul de Dezvoltare în Sănătate” AFI	2.	<p>La pct. 25 Regulile Nelson Mandela – https://avp.ro/wp-content/uploads/2020/07/ansamblu_reguli_mnp.pdf Reg. 2 Credințele religioase și percepțiile morale ale deținuților trebuie să fie respectate. Formularea ”poate asigura” necesită a fi substituită prin ”trebuie să asigure/este obligată” deoarece nu asigură realizarea dreptului la alimentare în conformitate cu criteriile religioase și este lăsată la diligența administrației. Există recomandări a CPT Raportul NPM 2017 https://irp.md/library/publications/1075-raportul-anual-de-activitate-pentru-anul-2017-al-consiliului-pentru-prevenirea-torturii-in-moldova.html, Raportul NPM 2018 http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/07/Raport-anual-de-activitate-CpPT-2018_Romana.pdf Organizarea alimentației deținuților se efectuează conform Ordinului MJ nr. 512 din 12 decembrie 2007, HG nr. 609 din 29 mai 2006 și Ordinului MJ nr.100 din 07.03.2007 cu privire la aprobarea normelor de alimentare a deținuților pentru cazurile excepționale, când aprovizionarea deținuților cu hrană caldă nu este posibilă, și a normelor de substituire a unor produse alimentare prin altele. <i>CpPT constată că aceste norme nu țin cont de diete speciale pentru deținuții cu afecțiuni</i></p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă parțial</p> <p>Punctul 25 a fost modificat</p> <p>Referitor la elaborarea unei anexe distincte privind alimentarea condamnaților cu cerințe specifice de alimentare, ținând cont de cerințele specifice de alimentare, aceasta nu poate fi acceptată, reieșind din multitudinea de confesii religioase și restricții diferite care sunt impuse de acestea. Așadar, elaborarea unei astfel de anexe este o sarcină utopică, reieșind din imposibilitatea reglementării exhaustive a unor norme distincte pentru toate confesiile religioase, iar aprobarea normelor pentru o singură confesie, poate fi considerată discriminatorie în raport cu celelalte.</p>

		<p><i>medicale, cum ar fi diabetul zaharat, sau de convingeri (religioase sau altele) ale deținutului.</i></p> <p>Este o problema sistemică neasigurarea alimentării pe criterii religioase în penitenciare (discutam nu doar de creștini în post, dar și de musulmani).</p> <p>Recomandare: De elaborat o anexă distinctă privind alimentarea pe convingeri religioase (anexa privind alimentarea pe durata postului la creștini și cel puțin 1 anexă distinctă privind alimentarea musulmanilor) pentru a exclude subiectivismul în înțelegerea acestui drept la nivelul administrației locului de deținere și realizarea efectivă a dreptului</p>	
	3.	<p>La pct. 30</p> <p>Solicitările din punctul 2 sunt abuzive, care pot pune persoane deținută în situație de imposibilitate de prezentare a actului de confirmare și încălcare a dreptului la libera alegere.</p> <p>Legea privind cultele religioase și părțile lor componente nr. 125/2017 art. 3 prozelitism abuziv este definit ca acțiune de schimbare a convingerilor religioase ale unei persoane sau ale unui grup de persoane prin constrângere; art. 4 alin.(1) orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie. Acest drept trebuie exercitat în spirit de toleranță și de respect reciproc și cuprinde libertatea de a aparține sau nu unei anumite religii, de a avea sau nu anumite convingeri, de a-și schimba religia sau convingerile, de a profesa religia sau convingerile în mod individual sau în comun, în public sau în particular, prin învățătură, practici religioase, cult și îndeplinirea riturilor.</p> <p>Respectiv, consider oportună următoarea formulare:</p> <p>30. Alocarea persoanelor la regimuri alimentare corespunzător restricțiilor religioase se efectuează în baza declarației date la momentul plasării în instituția penitenciară și/ori pe parcursul executării pedepsei, prin aderarea liber consimțită și dovedită printr-o declarație pe propria răspundere</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Punctul 30 a fost reformulat conform propunerilor.</p>

	<p>4. Referitor la NORMELE de asigurare a deținuților cu obiecte de igienă de primă necesitate Obiectele de igienă de primă necesitate se distribuie, de regulă, în perioada 10-15 a lunii în curs O problemă identificată de CPT este lipsa seturilor igienice la momentul admiterii în penitenciar, în special pentru persoanele sărace din grupuri vulnerabile (admise în oricare zi a lunii). Respectiv lipsa obiectelor de igienă și posibilitatea de a acoperi anumite nevoi urgente (de exemplu pachete igienice pentru femei și ciclul menstrual) se califică ca tratament degradant. Respectiv, este necesară includerea unui punct distinct referitor la admiterea persoanelor noi venite în SAP: Obiectele de igienă de primă necesitate se distribuie persoanelor nou venite în sistemul administrației penitenciare la momentul admiterii în instituție, adaptate necesităților de gen (anexă cu enumerarea obiectelor de igienă accesibile persoanei reținute).</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă parțial</p> <p>Punctul 5 din anexa nr. 2 a fost completat.</p> <p>Referitor la necesitatea includerii unei anexe cu enumerarea obiectelor de igienă accesibile persoanei reținute, aceasta nu poate fi acceptată, deoarece deținutului nou-venit îi va fi alocată aceeași cantitatea de obiecte de igienă de primă necesitate ca și celorlalți deținuți.</p>
<p>Ministerul Finanțelor</p>	<p>5. La indicația Cancelariei de Stat nr.18-69-12711 din 4 decembrie 2023, Ministerul Finanțelor a examinat proiectul de hotărâre privind aprobarea Normelor minime de hrană, de substituie a produselor alimentare și asigurarea cu obiecte de igienă de primă necesitate a persoanelor aflate în instituțiile penitenciare (număr unic 1077/MJ/2023), și în limitele competențelor funcționale, comunică următoarele. Potrivit Analizei de Impact și Notei informative, se constată că, aprobarea normelor minime de hrană și substituie a unor alimente cu altele precum și normele de asigurare cu obiecte de igienă pentru persoanele aflate în instituțiile penitenciare. va genera cheltuieli suplimentare în valoare de circa 27 mil. lei pe an, începând cu 1 ianuarie 2025. Astfel în scopul respectării prevederilor art.17 alin.(2) al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, potrivit cărora pe parcursul anului bugetar în curs nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la reducerea veniturilor și/sau majorarea cheltuielilor bugetare, dacă</p>	<p style="text-align: center;">Precizare</p> <p>În cadrul exercițiului de planificare bugetară pe termen mediu, se vor înainta propuneri privind majorarea cheltuielilor corespunzător impactului financiar estimat pentru prezentul proiect. Respectiv, din acest motiv se propune intrarea în vigoare a hotărârii la 1 ianuarie 2025.</p>

		<p>impactul financiar al acestora nu este prevăzut în buget, urmează ca propunerea dată să fie prezentată în cadrul elaborării Cadrului Bugetar pe Termen Mediu 2025-2027.</p> <p>Prin urmare, dat fiind faptul că planificarea și alocarea resurselor publice se efectuează în strânsă legătură cu prioritățile Guvernului și obiectivele politicii bugetar-fiscale pe termen mediu, considerăm oportun promovarea ulterioară a proiectului hotărârii de Guvern nominalizat, după aprobarea documentului Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2025-2027, în scopul asigurării corelării impactului financiar a normelor minime de hrană cu cadrul de resurse disponibile în bugetul Administrației Naționale a Penitenciarelor conform documentului CBTM 2025-2027.</p>	
AO „Promo-LEX”	6.	<p>Salutăm inițiativa Ministerului Justiției de a îmbunătăți condițiile din sistemul penitenciar prin proiectul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Normelor minime de hrană, de substituire a produselor alimentare și asigurare cu obiecte de igienă de primă necesitate a persoanelor aflate în instituțiile penitenciare / m. 47 MJ/2023. Această inițiativă reprezintă un pas important în reforma serviciilor medicale penitenciare. Totuși, proiectul, inspirat din modelul român, prezintă anumite probleme juridice și etice, în special în abordarea problemelor semnalate de Curtea Europeană în cazul Neagu v. România, privind respectarea drepturilor alimentare ale deținuților. Această opinie juridică vizează îmbunătățirea proiectului, accentuând necesitatea respectării drepturilor alimentare și asigurarea unei nutriții adecvate, inclusiv în cazul dietelor medicale și restricțiilor religioase, pentru a susține drepturile fundamentale și sănătatea deținuților.</p> <p>Problema armonizării cu standardele Ministerului Sănătății privind regim alimentar special medical (dieta) Ordinul nr. 238 din 31.07.2009 al Ministerului Sănătății al RM (în continuare MS) cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare a alimentației pacienților în instituțiile medico-</p>	<p style="text-align: center;">Precizare</p> <p>Proiectul este armonizat cu reglementările relevante ale Ministerului Sănătății.</p> <p>Precizăm că, la elaborarea prezentului proiect a fost implicat un expert național nutriționist-dietolog, contractat de Oficiul Consiliului Europei la Chișinău, concomitent angajat al Ministerului Sănătății, care a oferit suportul metodic și consultața necesară în procesul de elaborare a normelor de alimentare, astfel încât să corespundă cerințelor privind alimentarea corectă și echilibrată a diferitor categorii de persoane.</p> <p>Suplimentar, proiectul a fost coordonat cu Ministerul Sănătății, care nu a formulat obiecții privind coerența și eficacitatea regimurilor dietetice.</p>

		<p>sanitare spitalicești,2 stabilește cerințele de bază privind organizarea alimentației, coordonarea activităților de organizare și control a alimentației, și responsabilitățile medicului dietetician și ale medicului curant. Ordinul subliniază necesitatea implicării specialiștilor în dietetică și nutriție în stabilirea regimurilor alimentare, în concordanță cu nevoile specifice ale pacienților.</p> <p>Proiectul Ministerului Justiției nu pare să fie armonizat cu Ordinul nr.238 al MS, ceea ce ridică îngrijorări cu privire la coerența și eficacitatea regimurilor dietetice prescrise pentru deținuți. Această lipsă de armonizare poate duce la discrepanțe în calitatea și adecvarea nutrițională a alimentației în instituțiile penitenciare comparativ cu standardele medicale.</p>	
	7.	<p><u>Noțiunea de "sistem de "diete standard" și lipsa de claritate</u></p> <p>Proiectul folosește termenul "sistem de "diete standard"", dar nu oferă o definiție clară sau specificații pentru acest concept. Această ambiguitate creează dificultăți inevitabile în aplicarea practică și în asigurarea unei alimentații corespunzătoare pentru deținuți.</p> <p>Ordinul MS nr. 238 definește clar conceptul de „Sistemul dietelor standard”, (făcând trimitere la Regulamentul care se anexează la Ordin MS) specificând valorile nutritive și energetice, tehnologia de preparare și lista de produse pentru fiecare dietă, în funcție de boală și complicațiile acesteia. În contrast, proiectul actual al Ministerului Justiției supus consultărilor nu include un regulament sau alt act normativ care să reglementeze aceste aspecte, nici nu face trimitere la Ordinul MS nr. 238, lăsând astfel un gol semnificativ în ceea ce privește claritatea și coerența abordării dietelor medicale în instituțiile penitenciare.</p>	<p>Precizare</p> <p>În vederea implementării proiectului în cauză, Administrația Națională a Penitenciare va fi responsabilă să elaboreze un act normativ departamental prin care se vor stabili meniurile zilnice recomandate pentru instituțiile din subordine, pentru a uniformiza alimentația la nivelul sistemului (standardizare).</p> <p>Având în vedere caracterul departamental al actului ce urmează a fi elaborat, acesta va fi mai flexibil în ceea ce privește cerințele de actualizare.</p>
	8.	<p><u>Rolul medicilor și dietologilor în penitenciare</u></p> <p>Ordinul MS nr.238 specifică rolul esențial al medicului dietetician în organizarea și aplicarea dietelor standard în</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Punctul 32 a fost modificat.</p>

	<p>instituțiile medico-sanitare, însă proiectul Ministerului Justiției în discuție pare să omită complet acest aspect.</p> <p>Astfel, în ceea ce privește regimurile alimentare pentru deținuții bolnavi sau cu condiții medicale specifice, proiectul indică că acestea sunt stabilite de serviciul medical al penitenciarului, dar nu specifică clar necesitatea implicării unui dietolog.</p> <p>Prezentul Proiect de asemenea, nu oferă garanții solide pentru respectarea dietelor speciale, stipulând doar că acestea vor fi respectate "în limita posibilităților existente" (punctul 65).</p> <p>De exemplu, punctul 63 al proiectului lasă întreaga responsabilitate privind regimul hipocaloric pentru deținuții cu obezitate exclusiv pe umerii medicului instituției penitenciare, fără a menționa obligativitatea colaborării cu un dietolog.</p> <p>Similar, punctul 65 abordează regimurile alimentare și meniurile conform așa-numitului "sistem de "diete standard" care ar urma să fie reglementat prin Ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor, dar nu clarifică originea sau specificațiile acestor standarde, nici nu menționează o consultare necesară cu dietologi specializați.</p> <p>Lipsa referințelor la standardele stabilite de Ministerul Sănătății, care include deja "diete standard", ridică întrebări privind coerența și eficiența acestor reglementări în contextul sistemului penitenciar.</p> <p>În plus, proiectul face referire la un viitor Ordin al Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP) care ar trebui să stabilească meniurile pentru așa-numitul "sistem de "diete standard". Această referință implică existența unui document suplimentar ce nu a fost prezentat în contextul consultărilor actuale. Pentru o evaluare completă și transparentă, era necesară prezentarea acestui ordin, consultarea acestuia cu Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Ministerul Sănătății pentru a verifica dacă meniurile propuse corespund cu standardele și cerințele nutriționale adecvate. Lipsa acestui document vital în</p>	<p>Astfel, actul normativ departamental cu privire la stabilirea meniurilor zilnice recomandate pentru instituțiile din subordine, în baza sistemului „diete standard”, va fi coordonat cu Ministerul Sănătății și Agenția Națională pentru Sănătate Publică.</p>
--	--	---

		<p>consultare, subminează claritatea și eficiența propunerilor din proiect.</p> <p>Nota informativă evidențiază recunoașterea de către autorități a importanței unui regim alimentar corespunzător prescris. Subliniază că ignorarea necesităților dietetice poate genera costuri suplimentare considerabile datorate asistenței medicale, sugerând că prevenția prin asigurarea unui regim alimentar adecvat este mult mai eficientă economic. Acest aspect este consolidat prin cazul Talambuța și Iascinina judecat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (din grupul de cauze Cosovan v. Moldova), unde s-a constatat că nerespectarea dietelor medicale poate constitui o încălcare a drepturilor deținuților și afecta negativ sănătatea și tratamentul condițiilor medicale.</p>	
	9.	<p>Regim alimentar în condițiile restricțiilor religioase</p> <p>Similar problemei dietelor medicale prescrise, proiectul supus consultării nu asigură garanții ferme pentru respectarea regimurilor alimentare speciale bazate pe restricții religioase. Proiectul menționează că aceste cerințe vor fi îndeplinite "în limita posibilităților existente" și doar dacă apartenența religioasă este confirmată printr-un act oficial: "prin actul de confirmare a apartenenței la religia sau cultul respectiv". Această condiționare nu asigură protecția efectivă a drepturilor alimentare ale deținuților, fiind în potențial conflict cu standardele internaționale privind drepturile omului. Proiectul actual, inspirat de modelul României, abordează superficial problema regimurilor alimentare speciale bazate pe restricții religioase, oferind garanții neclare. Această reglementare est în contradicție cu problemele identificate de Curtea Europeană în cazul României, cum ar fi cazul Neagu v. România din 2020,3 unde România a fost condamnată pentru nerespectarea drepturilor alimentare ale deținuților de religie musulmană.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Punctele 25 și 30 au fost modificate.</p>
	10.	<p>Ambiguitate în substituirea produselor alimentare și inexactitatea normelor de gramaj și calorii</p>	<p>Nu se acceptă</p>

	<p>Proiectul are deficiențe în ceea ce privește reglementarea substituirii alimentelor, lipsind măsuri specifice pentru a preveni înlocuirea abuzivă a produselor de calitate superioară cu alternative de calitate inferioară, cum ar fi înlocuirea untului cu margarină sau a fructelor proaspete cu sirop de fructe/magiun etc. Această abordare riscă să reducă valoarea nutrițională a hranei deținuților.</p> <p>Mai mult, proiectul nu clarifică ce înseamnă "lipsesc temporar sau parțial" în contextul Normei de hrană nr. 6, lăsând neclară frecvența și circumstanțele în care pot avea loc astfel de substituiți. Această ambiguitate este problematică, având în vedere că unii deținuți pot fi privați pe termen lung de alimente proaspete, fiind nevoiți să consume alternative precum gemuri sau fructe uscate, situația care se constată și astăzi.</p> <p>Un aspect semnificativ în proiect este lipsa de referință la standardele sau criteriile utilizate pentru calcularea rației zilnice și a aportului caloric. Această omisiune lasă neclară baza pe care au fost stabilite aceste norme, făcând dificilă evaluarea adecvării și eficacității lor în asigurarea unei nutriții corespunzătoare pentru deținuți.</p> <p>Există o lipsă de claritate în ceea ce privește modul de calcul al normei de gramaj (rației zilnice) și al caloriilor pe zi în proiectul actual. Se remarcă o specificație neobișnuită precum consumul a 0,25 dintr-un ou pe zi (un ou la 4 zile), ceea ce ridică întrebări despre cum acesta se încadrează în calculul caloric zilnic. În proiectul supus consultărilor, detaliile privind gramajul nu sunt specificate cu valori exacte, se recurge la fracții sau zecimale, ca de exemplu: carne de porc semigrasă: 59 grame; sau carne de pasăre: 26,6 grame.</p> <p>În contrast, modelul românesc, care a servit sursă de inspirație pentru autori, prezintă valorile în mod mai simplificat și clar, folosind cifre rotunjite precum 30, 40, 50, fără a recurge la fracții sau zecimale. Aceasta face ca modelul românesc să fie mai ușor de interpretat și mai exact aplicat în practică.</p>	<p>Substituirea produselor se realizează astfel încât să se încadreze în valoarea nutrițională și energetică aprobată pentru fiecare produs (a se vedea tabelul din Secțiunea nr. 13 a proiectelor de Norme minime de hrană și de substituție a unor produse alimentare cu altele pentru persoanele aflate în instituțiile penitenciare).</p> <p>În partea ce vizează propunerea privind clarificarea cazurilor de „lipsă temporară sau parțială”, precizăm că nu se poate reglementa exhaustiv toate cazurile de lipsă (spre exemplu, neonorarea obligațiilor contractuale din partea vânzătorilor, lipsa unor produse pe piață, epuizarea stocurilor din cauza majorării numărului de condamnați etc.), în orice caz, dacă produsele lipsesc, indiferent de cauza lipsei, ele trebuie substituite, pentru a asigura alimentarea corespunzătoare a condamnaților, lucru care nu poate fi suspendat din cauza unor impedimente apărute pe parcurs.</p> <p>În partea ce vizează lipsa de referință la standardele sau criteriile utilizate pentru calcularea rației zilnice, precizăm că la elaborarea prezentului proiect a fost implicat un expert național nutriționist-dietolog, contractat de Oficiului Consiliului Europei la Chișinău, concomitent angajat al Ministerului Sănătății, care a oferit suportul metodic și consultanța necesară în procesul de elaborare a normelor de alimentare, astfel încât să corespundă cerințelor privind alimentarea corectă și echilibrată a diferitor categorii de persoane.</p> <p>Suplimentar, proiectul a fost coordonat cu Ministerul Sănătății, care nu a formulat obiecții</p>
--	---	---

			<p>privind coerența și eficacitatea regimurilor dietetice.</p> <p>Structura normelor de hrană și plafoanele calorice pe categorii de persoane sunt expuse în secțiuni separate cu evidențierea asortimentului de produse alimentare și cantitățile cuvenite. Totodată, meniurile vor fi elaborate în așa fel încât să corespundă valorii nutriționale și energetice zilnice necesare pentru fiecare categorie de persoane deținute, iar produsele să fie în așa fel combinate încât să ofere, pe de o parte, o diversificare adecvată a alimentelor, iar, pe de altă parte, să nu constituie o povară în prepararea zilnică a unui asortiment exagerat de alimente (spre exemplu, în aceeași zi nu se vor prepara două tipuri diferite de carne, acestea fiind combinate și preparate în zile diferite, astfel încât să se păstreze valoarea nutrițională și energetică obținută din consumul de carne zilnic).</p>
	11.	<p>În concluzie, este esențial ca proiectul să fie revizuit și ajustat pentru a se alinia cu standardele Ministerului Sănătății și cu obligațiile internaționale ale Republicii Moldova privind drepturile omului. În temeiul celor prezentate mai sus, Asociația Promo-LEX adresează următoarele recomandări specifice către Ministerul Justiției al Republicii Moldova pentru îmbunătățirea proiectului:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Armonizarea cu standardele Ministerului Sănătății: să se asigure că proiectul este în concordanță cu normele Ministerului Sănătății, pentru a garanta coerența și eficacitatea regimurilor alimentare dietice prescrise pentru deținuți. 2. Clarificarea noțiunii de „sistem de ”diete standard“”: să se ofere o definiție clară și specificații detaliate pentru sistemul de "diete standard", în conformitate cu standardele stabilite de Ministerul Sănătății, inclusiv valorile nutritive și energetice, 	<p style="text-align: center;">Precizare</p> <p>A se vedea comentariile de la punctele 6 – 10.</p>

	<p>tehnologia de preparare și lista de produse, meniu pentru fiecare dietă.</p> <p>3. Rolul medicilor și dietologilor în penitenciare: Să se clarifice și să se stipuleze în mod explicit implicarea necesară a medicilor dietologi în stabilirea și aplicarea regimurilor alimentare în penitenciare, în special pentru deținuții cu condiții medicale specifice. Aceasta ar trebui să includă și supervizarea aplicării regimurilor alimentare.</p> <p>4. Garanții solide pentru respectarea dietelor speciale: proiectul trebuie să prevadă mecanisme clare și eficiente pentru respectarea dietelor medicale și religioase, eliminând limitările bazate pe "posibilitățile existente" și garantând aplicarea efectivă a acestor diete.</p> <p>5. Consultarea și integrarea standardelor de dietetică: este importantă consultarea proiectului cu experți în dietetică și nutriție, inclusiv cu reprezentanți ai Ministerului Sănătății și ai Agenției Naționale pentru Sănătate Publică.</p> <p>6. Prezentarea și consultarea documentelor suplimentare: documente suplimentare, cum ar fi Ordinul Administrației Naționale a Penitenciarelor care ar urma să reglementeze "sistemul de diete standard", trebuie prezentat și inclus în procesul de consultare pentru a asigura transparența și coerența propunerilor.</p> <p>7. Clarificarea regulilor de substituie a alimentelor: Este necesară stabilirea unor reguli clare și stricte pentru substituie produselor alimentare, pentru a preveni înlocuirea abuzivă a alimentelor de calitate superioară cu alternative de calitate inferioară. Aceasta ar include specificarea când și cum pot fi făcute substituțiile, și asigurarea că alternativele oferite mențin valoarea nutrițională echivalentă.</p> <p>8. Definierea clară a termenilor „lipsesc temporar sau parțial”: proiectul ar trebui să specifice ce înseamnă exact „lipsesc temporar sau parțial” în contextul Normei de hrană nr.6,</p>	
--	--	--

		<p>stabilind astfel frecvența și circumstanțele acceptabile pentru substituirea alimentelor.</p> <p>9. Stabilirea standardelor de gramaj și calorii: proiectul trebuie să includă referințe clare la standardele sau criteriile utilizate pentru calcularea rației zilnice și a aportului caloric.</p> <p>10. Specificații exacte și ușor de verificat: toate specificațiile de gramaj ar trebui prezentate într-un mod simplificat și clar, evitând utilizarea fracțiilor sau zecimalelor acolo unde este posibil. Acest lucru va facilita aplicarea corectă și uniformă a standardelor de nutriție în instituțiile penitenciare.</p> <p>11. Monitorizarea substituirii alimentelor: implementarea unui sistem de monitorizare și raportare pentru a verifica modul în care sunt aplicate regulile de substituire a alimentelor. Aceasta va asigura transparența și va permite identificarea și corectarea rapidă a oricăror abateri.</p> <p>Asociația Promo-LEX își exprimă speranța că aceste recomandări vor contribui la îmbunătățirea proiectului și la asigurarea unui standard de viață adecvat și a unor condiții de detenție umane pentru persoanele aflate în instituțiile penitenciare din Republica Moldova.</p>	
Ministerul Sănătății	12.	<p>Ministerul Sănătății, urmare a examinării proiectului de hotărâre privind aprobarea Normelor minime de hrană, de substituire a produselor alimentare și asigurare cu obiecte de igienă de primă necesitate a persoanelor aflate în instituțiile penitenciare (număr unic 1077/MJ/2023), autor –Ministerul Justiției, conform competențelor funcționale, comunică următoarele.</p> <p>La capitolul I:</p> <p>a) la pct. 8 textul „compunerea și valoarea energetică, kcal” se substituie cu textul „valoarea nutrițională și energetică”;</p>	Se acceptă
	13.	<p>b) la pct. 9 textul „valoarea energetică zilnică necesară” se substituie cu textul „necesarul zilnic de calorii și nutrienți”;</p>	Se acceptă

		întrucât este importantă nu doar acoperirea zilnică cu energie (kcal), dar și cu nutrienți (proteine, lipide, glucide).	
	14.	La capitolul III: a) pct. 63, textul „(800-1000 calorii/zi/om)” se substituie cu textul „(deficit de 300-500 kcal din valoarea energetică zilnică calculată în funcție de munca fizică exercitată)”. Menționăm, că valoarea energetică a meniului de 800-1000 kcal/zi pentru deținuții care suferă de obezitate este mult prea mică, în special în cazul în care acesta exercită munci fizice. Un regim hipocaloric echilibrat în caz de obezitate constituie un deficit de 300-500 kcal din valoarea energetică zilnică necesară calculată pentru greutatea reală.	Se acceptă
	15.	b) la anexa nr. 1, Normele minime de hrană și de substituie a unor produse alimentare prin altele pentru persoanele aflate în instituțiile penitenciare, denumirea tabelului va avea următorul cuprins: „privind valoarea nutrițională și energetică a alimentelor”.	Se acceptă
Ministerul Afacerilor Interne	16.	Ministerul Afacerilor Interne a examinat proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Normelor minime de hrană, de substituie a produselor alimentare și asigurare cu obiecte de igienă de primă necesitate a persoanelor aflate în instituțiile penitenciare (număr unic 1077/MJ/2023) și comunică după cum urmează. 1. Potrivit Raportului special al Ombudsmanului privind rezultatele investigației din oficiu a cazului de deces în custodia statului a cetățeanului Andrei Braguța (anul 2017) s-au constatat mai multe probleme cu care se confruntă sistemul Ministerului Afacerilor Interne în procesul de reținere și documentare a persoanelor. Astfel, Ombudsmanul în raportul prenotat a recomandat identificarea unei soluții cu privire la asigurarea cu alimentație (hrană, apă) a persoanelor reținute/contraveniente în scopul	Nu se acceptă La data de 28 decembrie 2023, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat <i>Legea nr. 451/2023 pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004</i> . În baza avizului Guvernului (conform propunerii formulate de Ministerul Afacerilor Interne), proiectul a fost ajustat, fiind modificat inclusiv art. 175 ¹ din <i>Codul de executare</i> , prin completarea cu alineatul (3), cu următorul cuprins: „(3) Alimentarea reținuților se efectuează în conformitate cu prevederile actului normativ aprobat de către instituțiile care au în subordine izolatoare de detenție provizorie.” Astfel, conform normei sus-menționate, instituțiile care au în subordine izolatoare de

	<p>prevenției oricărui forme de abuz și respectării garanțiilor la reținere de angajații Poliției.</p> <p>2. În Raportul special al Avocatului Poporului „Situația persoanelor reținute și aflate în custodia Poliției” (din anul 2019) este remarcat faptul că persoanelor din custodia Poliției trebuie să li se dea mâncare la ore potrivite, care să includă cel puțin o masă completă (de exemplu, ceva mai substanțial decât un sandwich) în fiecare zi (a se vedea cap. IV secțiunea 4.3 din raport).</p> <p>Totodată, Avocatul Poporului s-a referit inclusiv la întreprinderea măsurii în vederea alimentării deținuților (reținuților) de trei ori pe zi, potrivit legislației.</p> <p>3. De asemenea, conform Raportului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2020, Avocatul Poporului a încurajat Inspectoratul General al Poliției/inspectoratele de poliție să continue reformele inițiate privind îmbunătățirea situației materiale în izolatoarele de detenție provizorie.</p> <p>4. Astfel, în scopul executării recomandărilor Avocatului Poporului și prevederilor art.175¹ alin.(1) din Codul de executare nr.443/2004, potrivit cărora reținerea de până la 72 de ore, ca măsură procesuală de constrângere, se asigură în izolatoarele de detenție provizorie, cu excepția reținerii militarilor care se efectuează în garnizoană sau în comenduirea militară a garnizoanei, <i>cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și a condițiilor adecvate de deținere</i>, se consideră judicios ca reglementările referitor la alimentarea și obiectele de igienă individuală pentru persoanele reținute în izolatoarele de detenție provizorie ale Inspectoratului General al Poliției să fie încorporate în cadrul proiectului prezentat spre examinare, or persoanele reținute de asemenea se atribuie categoriei de persoane private de libertate în condițiile legii, aflate în custodia statului.</p>	<p>detenție provizorie au fost împuternicite cu competența de aprobare a unui act normativ privind alimentarea reținuților.</p>
--	---	---

	<p>17. 5. În această consecutivitate logică de idei se prezintă următoarele propuneri de modificare a proiectului:</p> <p>1) titlul hotărârii Guvernului, la final se va completa cu textul „și izolatoarele de detenție provizorie ale Poliției”;</p> <p>2) la clauza de adoptare, după textul „art. 288” se va completa cu textul „și art.175¹”;</p> <p>3) pct.1 din hotărâre, se va completa cu subpct. 3) cu următorul cuprins: „3) Normele de hrană și de asigurare cu obiecte de igienă individuală pentru persoanele aflate în izolatoarele de detenție provizorie ale Poliției, conform anexei nr.3.”;</p> <p>4) se va completa cu anexa nr.3 cu următorul cuprins normativ: „Anexa nr.3 la Hotărârea Guvernului nr. _____ din _____ 2024</p> <p style="text-align: center;">Normele de hrană și de asigurare cu obiecte de igienă individuală pentru persoanele aflate în izolatoarele de detenție provizorie ale Poliției</p> <p>1. Prezentele reglementări determină normele de hrană destinate persoanelor aflate în izolatoarele de detenție provizorie ale Poliției (în continuare – IDP), regulile generale de aplicare a acestora, precum și normele de asigurare cu obiecte de igienă individuală a persoanelor respective și modul de distribuire a acestora.</p> <p>2. Normele indicate la pct.1 se aplică în privința persoanelor reținute în conformitate cu art. 433 – 435 din Codul contravențional nr.218/2008 sau art.165-167 din Codul de procedură penală nr.122/2003, aflate în IDP.</p> <p>3. Organizarea alimentării persoanelor aflate în IDP se reglementează prin actul administrativ normativ al șefului Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne (în continuare – IGP).</p> <p>4. Alimentarea persoanelor aflate în IDP se face prin alocare de hrană preparată și achiziționată în conformitate cu legislația privind achizițiile publice.</p>	<p style="text-align: center;">Nu se acceptă</p> <p>A se vedea comentariile la punctul 16.</p>
--	--	---

	<p>5. Pentru persoanele aflate în IDP se asigură produsele alimentare și cantitățile acestora în conformitate cu structura normei minime generale de hrană prevăzută la pct.37 din anexa nr.1 .</p> <p>6. Conducerea IDP, prin subdiviziunea de resort, are obligația de a oferi hrana, corespunzător programului de servire a mesei, iar persoanele aflate în IDP în refuz de hrană pot primi sau refuza hrana în continuare.</p> <p>7. În cazul în care se solicită mâncare de post (restricții religioase, recomandarea medicului/felcerului, regim de alimentare special etc.) administrația IDP poate asigura meniuri corespunzătoare în limita spectrului de produse alimentare incluse în norma de hrană indicată la pct.5.</p> <p>8. Alocarea la regim alimentar cu mâncare de post (restricții religioase, recomandarea medicului/felcerului, regim de alimentare special, etc.), se face pe baza solicitării scrise adresate în prealabil conducerii IDP.</p> <p>9. Regimul alimentar de post se poate asigura prin eliminarea din structura normelor de hrană a alimentelor de origine animală: carne, slănină, subproduse sau preparate din carne, grăsimi, ouă, lactate etc. și înlocuirea acestora cu produse adecvate meniul de post.</p> <p>10. În situația în care regimurile alimentare nu recomandă folosirea rației de sare în prepararea meniurilor, se asigură eliminarea acestora la prepararea hranei.</p> <p>11. Lista obiectelor de igienă individuală pentru persoanele aflate în IDP cuprinde următoarele produse: absorbante intime, hârtie igienică, pastă de dinți la tub, periuță de dinți, săpun lichid și șampon pentru păr.</p> <p>12. Modul de distribuire (repartizare, evidență, cantitatea, termenul de utilizare, periodicitatea distribuirii etc.) a obiectelor de igienă individuală consemnate la pct.11 se stabilește prin actul administrativ normativ al șefului IGP.</p>	
--	---	--

		13. Refuzul persoanei aflate în IDP privind primirea obiectelor de igienă individuală se exprimă în scris.” 6. Subsecvent, se menționează că propunerile de modificare înaintate nu implică cheltuieli financiare suplimentare din bugetul de stat, deoarece implementarea acestora se va asigura în limita resurselor financiare alocate anual conform Legii bugetului de stat și/sau din finanțare externă.	
Oficiul Avocatului Poporului (Ombudsmanul)	18.	<i>Cu privire la normele minime de hrană și de substituire a unor produse alimentare cu altele pentru persoanele aflate în instituțiile penitenciare</i> În contextul dat, Avocatul Poporului propune: - la capitolul I din proiectul de act normativ, includerea unei prevederi prin care să se asigure efectuarea unor inspecții regulate de către medicul/asistentul specializat (spre exemplu, un nutriționist calificat), care va colecta informații și va face recomandări șefului penitenciarului cu privire la cantitatea, calitatea, pregătirea și distribuirea alimentelor, precum și cu privire la igiena și curățenia penitenciarului și a deținuților. Iar șeful penitenciarului va lua în considerare rapoartele și recomandările medicului/asistent specializat cu luarea de îndată a unor măsuri pentru remedierea lor;	Precizare Conform art. 233 alin. (1) lit. a) și b) din <i>Codul de executare nr. 443/2004</i> „Serviciul medical al penitenciarului sau medicul care deservește penitenciarul este obligat să verifice regulat: a) cantitatea, calitatea, prepararea și servirea hranei; b) starea sanitaro-igienică a încăperilor și a teritoriului penitenciarului;”, și alin. (2) „Șeful penitenciarului este obligat să ia cunoștință de raportul și de recomandările medicului și ale serviciului medical și să întreprindă urgent măsurile necesare. Dacă șeful penitenciarului consideră că, în cadrul penitenciarului, respectarea recomandărilor este imposibilă sau că acestea sînt inacceptabile, el prezintă Administrației Naționale a Penitenciarelor un raport, cu anexarea opiniei medicului sau a serviciului medical.”
	19.	includerea unei prevederi prin care să fie menționat expres, că privarea și restricția de hrană și apă sunt interzise în toate circumstanțele, inclusiv ca formă de sancțiune disciplinară;	Precizare Conform art. 228 alin. (3) din <i>Codul de executare nr. 443/2004</i> „este interzisă, în calitate de măsură de constrângere, reducerea cantității, calității și a valorii calorice a hranei eliberate condamnatului.”
	20.	completarea cu garanții juridice adiționale prin care să fie menționat foarte clar că neasigurarea condițiilor pentru alimentația persoanelor private de libertate nu poate fi	Precizare Asigurarea condițiilor pentru alimentația persoanelor private de libertate nu poate fi

	justificată din motive economice. Spre exemplu, prevederea ” <i>se ține cont de posibilitățile reale</i> ” din pct. 62 prezintă un risc de aplicare abuzivă, arbitrară de către administrația instituției penitenciare la prescrierea diferitelor regimuri alimentare.	justificată din motive economice sau alte motive, or în orice caz, dacă produsele lipsesc, ele trebuie substituite, pentru a asigura alimentarea corespunzătoare a condamnaților, lucru care nu poate fi suspendat din cauza unor impedimente apărute pe parcurs.
21.	<p><i>Cu privire la normele de asigurare a deținuților cu obiecte de igienă de primă necesitate</i></p> <p>În contextul dat, Avocatul Poporului propune:</p> <p>- includerea unei prevederi prin care să se asigure efectuarea unor inspecții regulate de către medicul/asistentul specializat, prin care va colecta informații și va face recomandări șefului penitenciarului cu privire la igiena și curățenia instituției și a deținuților. Iar șeful penitenciarului va lua în considerare rapoartele și recomandările medicului/asistent specializat cu luarea imediată a unor măsuri pentru remedierea lor;</p>	<p>Precizare</p> <p>Conform art. 233 alin. (1) lit. b) și c) din <i>Codul de executare nr. 443/2004</i> „Serviciul medical al penitenciarului sau medicul care deservește penitenciarul este obligat să verifice regulat: b) starea sanitaro-igienică a încăperilor și a teritoriului penitenciarului și c) starea și curățenia îmbrăcămintei, a așternutului condamnaților, corespunderea lor anotimpului.”, și alin. (2) „Șeful penitenciarului este obligat să ia cunoștință de raportul și de recomandările medicului și ale serviciului medical și să întreprindă urgent măsurile necesare. Dacă șeful penitenciarului consideră că, în cadrul penitenciarului, respectarea recomandărilor este imposibilă sau că acestea sînt inacceptabile, el prezintă Administrației Naționale a Penitenciarelor un raport, cu anexarea opiniei medicului sau a serviciului medical.”</p>
22.	completarea cu prevederi prin care să fie menționat expres, că privarea și restricția de obiecte de igienă sunt interzise în toate circumstanțele, inclusiv ca formă de sancțiune disciplinară;	<p>Se acceptă.</p> <p>Normele de asigurare a deținuților cu obiecte de igienă de primă necesitate au fost completate cu pct. 7 cu următorul cuprins:</p> <p>„7. Se interzice, în calitate de măsură de constrângere, privarea și restricția de obiecte de igienă de primă necesitate convenite deținuțului conform prezentelor Norme.”</p>

	23.	efectuarea unei cercetări fundamentate prin care să se descrie gradul de compatibilitate a normelor respective cu privire la igienă cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului. În acest sens, se impune o analiză de impact a proiectului de act normativ prin care să fie descrise clar problemele și căile de soluționare a acestora;	<p style="text-align: center;">Precizare</p> <p>În procesul de elaborarea a proiectului hotărârii de Guvern au fost parcurse etapele premergătoare legiferării prevăzute de <i>Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative</i>, inclusiv elaborarea studiului de cercetare.</p> <p>Astfel, cu suportul Oficiului Consiliului Europei la Chișinău, în procedura de inițiere a elaborării proiectului de act normativ, a fost contractat un expert național nutriționist-dietolog, care a elaborat un studiu preliminar de cercetare, ce a servit temei pentru elaborarea proiectului de hotărâre a Guvernului și actelor de însoțire a acestuia.</p> <p>Ulterior, în legătură cu faptul că proiectul de act normativ prevede reglementări noi cu impact asupra bugetului de stat, cu contribuția Administrației Naționale a Penitenciarelor și a expertului național nutriționist-dietolog a fost elaborată analiza impactului de reglementare, care este parte componentă a dosarului de însoțire al proiectului.</p>
	24.	revizuirea setului de produse/obiecte de igienă și cantității produselor igienice oferite pe an, pe principiul cantității adecvate de produse esențiale de igienă personală, fără a stabili plafonarea maximă, care coincide la unele poziții cu cea minimă.	Se acceptă
Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	25.	Referitor la scrisoarea Cancelariei de Stat nr. 18-69-12711 din 04.12.2023, privind avizare/expertiză proiectului de hotărâre privind aprobarea Normelor minime de hrană, de substituție a produselor alimentare și asigurate cu obiecte de igienă de primă necesitate a persoanelor aflate în instituțiile penitenciare (numărul unic 1077/MJ/2023), Agenția Națională pentru	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>Toate punctele menționate au fost completate cu textul „zilnice (produs brut)”, deoarece normele au fost calculate ținându-se cont de cantitatea produsului neprelucrat.</p>

		<p>Siguranța Alimentelor a examinat proiectul nominalizat și vă comunică după cum urmează.</p> <p>În tabelele din pct. 37, 40, 43, 45, 51, 54, 58, 69, 71, 73, 79, 85, la rubrica ”Cantitatea (g/ml)”, se propune de a completa cu sintagma ”zilnică produs gata pentru consum” în cazul în care este indicată cantitatea pentru produsul finit sau ”zilnică produs brut” în cazul în care este indicată cantitatea pentru produsul neprelucrat (materie primă), deoarece se creează tratarea ambiguă a normelor respective.</p>	
	26.	Totodată, în tabelele din pct. 48 și 51, se va indica în notă însemnătatea ”asteriscului - *”.	<p>Se acceptă</p> <p>A fost exclus semnul asterisc din motivul lipsei de necesitate.</p>
	27.	Suplimentar, în tabelele din pct. 51, 69, 73, la indicarea cantităților de produse prin bară (ex.: carne de vită – 50/64,5; cartofi – 100/128 etc.) se consideră oportun descrierea sau mențiunea în care cazuri și ce cantitate din produsul respectiv se oferă deținuților.	<p>Se acceptă</p> <p>Prin bară a fost divizată cantitatea produsului finit de cel brut, respectiv, ținând cont că s-au operat modificările recomandate la pct. 25 din sinteză, bara a fost exclusă. Corespunzător, a fost indicată cantitatea produsului brut.</p>
Obiecțiile și propunerile (recomandările) prezentate în temeiul pct. 201 din Regulamentul Guvernului			
Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor	28.	Lipsă de obiecții și propuneri.	
Ministerul Finanțelor	29.	<p>Cu referință la demersul Ministerului Justiției nr.03/1371 din 14 februarie 2024, Ministerul Finanțelor a examinat repetat proiectul de hotărâre privind aprobarea Normelor minime de hrană, de substituie a produselor alimentare și asigurarea cu obiecte de igienă de primă necesitate a persoanelor aflate în instituțiile penitenciare (număr unic 1077/MJ/2023), și în limitele competențelor funcționale, reiterează opinia expusă prin avizul nr.07/4-03/554/1908 din 20.12.2023.</p> <p>Suplimentar, menționăm că la moment este în proces de elaborare Cadrul Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2025-2027 și Ministerul Finanțelor a definitivat și remis prin</p>	<p>Precizare</p> <p>În cadrul procesului de elaborare a Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2025-2027, au fost înaintate propuneri privind majorarea cheltuielilor corespunzător impactului financiar estimat pentru prezentul proiect.</p> <p>Respectiv, proiectul urmează a fi aprobat, iar momentul intrării în vigoare a hotărârii urmează să fie la 1 ianuarie 2025.</p>

		scrisoarea nr.06/4-9/4 din 20 februarie 2024 limitele preliminare de cheltuieli. Astfel, în conformitate cu aceste limite, care reflectă posibilitățile date de cadrul resurselor bugetare, se propune asigurarea unei distribuții prudente a resurselor, pentru atingerea obiectivelor/priorităților stabilite în sector, inclusiv și asigurarea noilor norme de alimentare a deținuților.	
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)	30.	Lipsă de obiecții și propuneri.	
Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) Moldova	31.	Urmare a examinării proiectului Hotărârii de Guvern privind aprobarea Normelor minime de hrană, de substituie a produselor alimentare și asigurare cu obiecte de igienă de primă necesitate a persoanelor aflate în instituțiile penitenciare, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) Moldova prezintă următoarele recomandări generale: 1) Copiii aflați în instituțiile penitenciare împreună cu mamele lor trebuie să se bucure de aceleași drepturi general garantate de tratatele internaționale, cât și cadrul normativ în vigoare. Astfel, în procesul de definitivarea a Normelor minime de hrană, vă rugăm să vă asigurați că acestea sunt corelate cu următoarele acte normative: - Legea cu privire la calitatea apei potabile nr 182 din 2019; - Ordinul Nr. 638 din 12-08-2016 cu privire la implementarea Recomandărilor pentru un regim alimentar sănătos și activitate fizică adecvată în instituțiile de învățământ din Republica Moldova; - Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova nr.749 din 15.06.2018 cu privire la aprobarea Ghidului privind Nutriția în perioada preconcepțională, sarcină și lactație.	Precizare La elaborarea prezentului proiect au fost luate în considerare actele normative menționate în aviz.

		2) Vă rugăm să consultați standardele UNICEF și OMS, în special Ghidul din 2023 privind alimentația complementară a sugarilor și copiilor mici cu vârsta cuprinsă între 6-23 luni.	
	32.	<p>Ținând cont de cele indicate supra, pentru a asigura norma zilnică de hrană pentru un nivel de dezvoltare armonioasă a copiilor din sistemul penitenciar, precum și a femeilor gravide, întru prevenirea anumitor riscuri de sănătate, venim cu următoarele recomandări:</p> <p>1) Norma de hrană nr. 2A - pentru deținutele gravide și mamele care alăptează:</p> <p>- Ar fi bine ca această normă să se aplice tuturor femeilor gravide (nu numai celor din 5-9 luni) sau celor care alăptează (nu doar până la un an), inclusiv celor care au născut dar nu alăptează copilul 6 luni de la naștere.</p> <p>.</p>	Se acceptă
	33.	<p>- La structura normei de hrană vă rugăm să substituiți Pâine din făină de grâu de calitate întâi în amestec cu calitatea a doua sau cu făină de secară și Făină de grâu de calitate a doua prin Pâine din făină albă fortificată și parțial- din făină integrală.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Actele normative prevăd fortificarea făinii cu fier și acid folic (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 68/2009 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Făina, grișul și tărâța de cereale”).</p> <p>Fortificarea pâinii nu este prevăzută (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 775/2007 cu privire la aprobarea Cerințelor “Produse de panificație și paste făinoase”).</p> <p>Fortificarea pâinii este o acțiune voluntară a unor producători. În special, se fortifică pâinea din făină de calitate superioară, care pe parcursul măcinării este lipsită de majoritatea mineralelor și a vitaminelor. Prin urmare, valoarea nutritivă a pâinii fortificate cu fier și acid folic este inferioară pâinii fabricate din făina de calitate întâia sau a doua și a făinii de secară.</p>

	34.	- Cantitatea de legume proaspete și verdețuri de sezon (ex. Frunze de salată, spanac) ar trebui să fie mărită considerabil (valabil și pentru celelalte norme de hrană).	Nu se acceptă Propunerea înaintată implică costuri Valoarea de referință, 350 g, menționată ca normă, nu e reglementată nici într-un act normativ național.
	35.	- Varza nu se recomandă femeilor gravide sau mai ales celor care alăptează. Vă rugăm să substituiți cruciferele (varza) cu legume proaspete și verdețuri (norma minimă de 350 gr de legume pe zi).	Nu se acceptă Nu au fost aduse și nici nu au fost identificat dovezi (rezultate ale cercetărilor științifice) în acest sens.
	36.	- Gramajul de carne (în special de pasare) și de peste ar trebui majorat. La fel, ar trebui mărit nr. de ouă.	Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din Norma propusă este de 16%. Mărirea cantităților de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
	37.	- Cantitatea de fructe recomandăm să fie dublată (minim 250 grame pe zi).	Se acceptă
	38.	- Cantitatea de brânză de vacă/ cașcaval din cheag tare trebuie majorată.	Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din Norma propusă este de 16%. Mărirea cantităților de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
	39.	2) Norma de hrană nr. 2B - pentru copiii cu vârsta de 0-5 luni aflați în grija mamelor deținute: - Vă rugăm să indicați expres că se recomandă și se încurajează alăptarea exclusiv la sân a copiilor de vârsta 0-6 luni.	Precizare Propunerea este binevenită, însă nu ține de obiectul de reglementare a proiectului
	40.	- La recomandarea medicului și la necesitate, copilul poate fi alimentat combinat cu formulă sau doar cu formulă. În	Se acceptă Punctul 47 a fost completat în acest sens.

		aceste cazuri se va identifica împreună cu medicul formula cea mai potrivită pentru fiecare copil.	
	41.	- Apa folosită pentru prepararea formulei va corespunde cerințelor din Legea nr. 182 din 2019 privind calitatea apei potabile, fiind de o duritate medie.	Precizare Toată apa folosită în consum trebuie să corespundă prevederilor legii menționate.
	42.	3) Norma de hrană nr. 2C - pentru copiii cu vârsta de 6-12 luni, care se află împreună cu mamele deținute: - Vă rugăm să indicați expres că se recomandă și se încurajează alăptarea la sân a copiilor până la vârsta de doi ani.	
	43.	- Apa folosită pentru prepararea formulei va corespunde cerințelor din Legea nr. 182 din 2019 privind calitatea apei potabile, fiind de o duritate medie. Cantitatea formulei ar trebui majorată esențial în special pentru copiii care nu sunt alăptați.	Precizare Toată apa folosită în consum trebuie să corespundă prevederilor legii menționate.
	44.	- La structura normei de hrană vă rugăm să excludeți zaharul, inclusiv prin renunțarea la biscuiți și magiun. Zahărul se permite copiilor după doi ani. A se substitui prin cantitate mai mare de fructe proaspete.	Se acceptă parțial Restricționarea consumului de zahăr pentru copiii cu vârsta până la doi ani este o măsură benefică și ar trebui reglementată în alimentația tuturor categoriilor de copii instituționalizați. Spre exemplu, <i>Hotărârea Guvernului nr. 2011/2016</i> , anexa nr.15, nu conține asemenea restricții. Astfel, interdicția aplicată doar copiilor în custodia mamelor aflate în detenție ar putea fi tratată ca discriminatorie. Același lucru se referă și la biscuiți, cu toate că biscuiții pot fi și fără adaos de zahăr. În acest sens, se va specifica că biscuiții trebuie să fie fără adaos de zahăr. Magiunul este un produs fabricat fără adaos de zahăr.

	<p>45. - Vă rugăm să substituiți biscuiții prin pâine proaspătă din făină integrală, orezul prin terciuri și cereale, morcovul prin legume proaspete și de sezon, carnea de vită prin carne de pasăre. De inclus peștele.</p>	<p style="text-align: center;">Precizare</p> <p>Se va specifica că biscuiții trebuie să fie fără adaos de zahăr.</p>
	<p>46. 4) Norma de hrană nr. 2D - pentru copiii cu vârsta de 1-3 ani inclusiv, care se află împreună cu mamele lor deținute</p> <p>- La structura normei de hrană vă rugăm să substituiți Pâine din făină de grâu de calitate întâi în amestec cu calitate a doua sau cu făină de seară și Făină de grâu de calitate a doua prin Pâine din făina albă fortificată și parțial - din făină integrală.</p>	<p style="text-align: center;">Nu se acceptă</p> <p>Actele normative prevăd fortificarea făinii cu fier și acid folic (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 68/2009 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Făina, grișul și tărața de cereale). Fortificarea pâinii nu este prevăzută (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 775/2007 cu privire la aprobarea Cerințelor “Produse de panificație și paste făinoase”). Fortificarea pâinii este o acțiune voluntară a unor producători. În special, se fortifică pâinea din făină de calitate superioară, care pe parcursul măcinării este lipsită de majoritatea mineralelor și a vitaminelor. Prin urmare, valoarea nutritivă a pâinii fortificate cu fier și acid folic este inferioară pâinii fabricate din făina de calitate întâia sau a doua și a făinii de seară.</p>
	<p>47. - Vă rugăm să reduceți cantitatea de zahăr prin substituirea magiunului sau a biscuiților printr-o cantitate mai mare de fructe proaspete.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă parțial</p> <p>Restricționarea consumului de zahăr pentru copiii cu vârsta până la doi ani este o măsură benefică și ar trebui reglementată în alimentația tuturor categoriilor de copii instituționalizați. Spre exemplu, Hotărârea Guvernului nr. 2011/2016, anexa nr.15, nu conține asemenea restricții. Astfel, interdicția aplicată doar copiilor în custodia mamelor aflate în detenție ar putea fi tratată ca discriminatorie. Același lucru se referă</p>

			și la bicuți, cu toate că biscuiții pot fi și fără adaos de zahăr. În acest sens, se va specifica că biscuiții trebuie să fie fără adaos de zahăr.
48.	-	Vă rog să substituiți mazărea boabe uscate prin fasole și leguminoase inclusiv să dublați cantitatea acestora.	Nu se acceptă Nu sunt dovezi referitor la faptul că mazărea nu ar putea fi utilizată în alimentația categoriei date de persoane. Mai mult decât atât, mazărea este inclusă în lista produselor recomandate pentru alimentația copiilor antepreșcolari (până la 3 ani) (a se vedea <i>Hotărârea Guvernului nr. 2011/2016</i> , anexa nr. 15)
49.	-	Vă rugăm să măriți cantitatea de brânză. E recomandată majorarea cantității de legume proaspete și renunțarea la varză. Sarea iodată ar fi suficient 1.4 gr.	Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din proiect este de 16,1%. Mărirea cantităților de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
50.	5)	Norma de hrană nr. 3 - pentru deținuții minori și tineri - La structura normei de hrană vă rugăm să substituiți Pâine din făină de grâu de calitate întâi în amestec cu calitatea a doua sau cu făină de secară și Făină de grâu de calitate a doua prin Pâine din făină albă fortificată și parțial- din făină integrală.	Nu se acceptă Actele normative prevăd fortificarea făinii cu fier și acid folic (a se vedea <i>Hotărârea Guvernului nr. 68/2009</i> cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Făina, grișul și tărața de cereale”). Fortificarea pâinii nu este prevăzută (a se vedea <i>Hotărârea Guvernului nr. 775/2007</i> cu privire la aprobarea Cerințelor “Produse de panificație și paste făinoase”). Fortificarea pâinii este o acțiune voluntară a unor producători. În special, se fortifică pâinea din făină de calitate superioară, care pe parcursul măcinării este lipsită de majoritatea mineralelor și a vitaminelor. Prin urmare, valoarea nutritivă a pâinii fortificate cu fier și acid folic este inferioară

			pâinii fabricate din făina de calitate întâia sau a doua și a făinii de seară.
	51.	- Vă rugăm să reduceți cantitatea de pâine și cartofi prin repartizarea valorii energetice la celelalte produse, în special proteice: carne, pește și ou. Cantitatea de murături recomandată este de 30 grame. Cantitatea de ceapă trebuie micșorată. De redus cantitatea de zahăr și magiun.	Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din proiect este de 16,1%. Mărirea cantităților de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
	52.	- Pentru dezvoltarea armonioasă a minorilor și tinerilor sugerăm să fie redus numărul de carbohidrați și de majorat proteinele.	Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din proiect este de 16,1%. Mărirea cantităților de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
	53.	- Vă rugăm să includeți brânza/ cașcaval și smântâna. Ar trebui majorate cantitățile de fructe și legume, inclusiv verdețuri de sezon.	Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din proiect este de 16,1%. Mărirea cantităților de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
Ministerul Sănătății	54.	<i>1. La norma de hrană nr. 2A – pentru deținutele gravide și mamele care alăptează:</i> - Întrucât este important ca normele prezente să se aplice tuturor mamelor însărcinate și celor care alăptează, pct. 44 se va expune în următoarea redacție: „44. Norma de hrană 2A se acordă femeilor gravide indiferent de termenul de gestație, femeilor care au născut și alăptează copilul indiferent de vârsta acestuia sau care au născut și nu alăptează copilul pe perioada 1- 6 luni de la naștere.”	Se acceptă
	55.	- La structura normei de hrană, pâinea din făină de grâu de calitate întâi în amestec cu calitatea a doua sau cu făină de	Nu se acceptă

		secară se va substitui parțial cu pâine fortificată cu fier și acid folic (150 g) și parțial cu pâine cu adaos de făină integrală (150 g).	Actele normative prevăd fortificarea făinii cu fier și acid folic (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 68/2009 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Făina, grișul și târâța de cereale). Fortificarea pâinii nu este prevăzută (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 775/2007 cu privire la aprobarea Cerințelor “Produse de panificație și paste făinoase”). Fortificarea pâinii este o acțiune voluntară a unor producători. În special, se fortifică pâinea din făină de calitate superioară, care pe parcursul măcinării este lipsită de majoritatea mineralelor și a vitaminelor. Prin urmare, valoarea nutritivă a pâinii fortificate cu fier și acid folic este inferioară pâinii fabricate din făina de calitate întâia sau a doua și a făinii de secară.
	56.	- Cantitatea de legume proaspete și verdețuri de sezon (ex. frunze de salată, spanac, verdețuri de sezon, nu doar mărarul sau pătrunjelul) ar trebui să fie mărită considerabil (valabil și pentru celelalte norme de hrană). Vă atenționăm că norma minimă de legume proaspete și verdețuri pe zi este de 350 g (nu se includ legumele conservate, rădăcinoasele, ceapa, usturoiul și cartofii).	Nu se acceptă Propunerea înaintată implică costuri Valoarea de referință, 350 g, menționată ca normă, nu e reglementată nici într-un act normativ național.
	57.	- Întrucât varza nu este recomandată femeilor gravide, îndeosebi celor care alăptează, cruciferele (varza) se vor elimina, cantitatea prevăzută fiind atribuită legumelor proaspete și verdețurilor.	Nu se acceptă Nu au fost aduse și nici nu au fost identificat dovezi (rezultate ale cercetărilor științifice) în acest sens.
	58.	- Gramajul de carne (în special de pasăre), pește și cantitatea de ouă se vor dubla.	Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din Norma propusă este de 16%. Mărirea cantităților

			de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
	59.	- Cantitatea de fructe proaspete se va dubla (minim 250 g pe zi).	Se acceptă
	60.	- Cantitatea de brânză de vaci trebuie majorată la 60 g, iar norma suplinită cu 40 g cașcaval cu cheag tare.	Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din Norma propusă este de 16%. Mărirea cantităților de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
	61.	2. La norma de hrană nr. 2B - pentru copiii cu vârsta de 0-5 luni aflați în grija mamelor deținute: - Textul se va suplini cu un punct după cum urmează: „Pentru toate mamele care au născut se va încuraja alăptarea exclusivă la sân a copiilor cu vârsta de 0-6 luni.”	Precizare Propunerea este binevenită, însă nu ține de obiectul de reglementare a proiectului.
	62.	- Pct. 47 se va completa cu următorul text: „La recomandarea medicului și la necesitate, copilul poate fi alimentat combinat cu formulă sau doar cu formulă. În aceste cazuri se va identifica împreună cu medicul cea mai potrivită formulă pentru fiecare copil.”	Se acceptă
	63.	- Se va completa textul cu un punct nou după cum urmează: „Apa folosită pentru prepararea formulei va corespunde cerințelor din Legea nr. 182/2019 privind calitatea apei potabile, fiind de o duritate medie.”	Precizare Toată apa folosită în consum trebuie să corespundă prevederilor legii menționate.
	64.	3. La norma de hrană nr. 2C - pentru copiii cu vârsta de 6-12 luni, care se află împreună cu mamele deținute: - Textul se va completa cu două puncte după cum urmează: 1. „Pentru toate mamele care au născut se va recomanda și încuraja alăptarea la sân a copiilor până la vârsta de doi ani.”	Precizare 1. Propunerea este binevenită, însă nu ține de obiectul de reglementare a proiectului. 2. Toată apa folosită în consum trebuie să corespundă prevederilor legii menționate.

		2. „Apa folosită pentru prepararea formulei va corespunde cerințelor din Legea nr. 182/2019 privind calitatea apei potabile, fiind de o duritate medie.”	
	65.	- Cantitatea de lapte praf (formulei de continuare) ar trebui majorată esențial (500-600 ml produs gata pentru consum), în special pentru copiii care nu sunt alăptați la sân.	Nu se acceptă Cantitatea prevăzută în proiect se referă la produsul (lapte praf, g) nediluat, care urmează a fi dizolvat în apă pentru consum.
	66.	- Întrucât zahărul este permis în alimentația copiilor după vârsta de doi ani, la structura normei de hrană se va exclude zahărul, inclusiv prin renunțarea la biscuiți și magiun. Zahărul și produsele cu adaos de zahăr se vor substitui prin dublarea cantității de fructe proaspete.	Se acceptă parțial Restricționarea consumului de zahăr pentru copiii cu vârsta până la doi ani este o măsură benefică și ar trebui reglementată în alimentația tuturor categoriilor de copii instituționalizați. Spre exemplu, <i>Hotărârea Guvernului nr. 2011/2016</i> , anexa nr.15, nu conține asemenea restricții. Astfel, interdicția aplicată doar copiilor în custodia mamelor aflate în detenție ar putea fi tratată ca discriminatorie. Același lucru se referă și la biscuiți, cu toate că biscuiții pot fi și fără adaos de zahăr. În acest sens, se va specifica că biscuiții trebuie să fie fără adaos de zahăr. Magiunul este un produs fabricat fără adaos de zahăr.
	67.	- Biscuiții se vor substitui cu pâinea din făină integrală, orezul cu terciuri și cereale, morcovul cu legume proaspete de sezon. Norma de hrană se va suplini cu carnea de pasăre și pește.	Precizare Carnea de pasăre și peștele nu au fost incluse din motive de siguranță alimentară (reziduuri de antibiotice în carnea de pasăre și contaminare cu metilmercur sau alți contaminanți a peștelui) și ținându-se cont de vulnerabilitatea crescută a copiilor de 6-12 luni. În rest, a se vedea comentariile de mai sus.
	68.	4. La norma de hrană nr. 2D - pentru copiii cu vârsta de 1-3 ani inclusiv, care se află împreună cu mamele lor deținute:	Nu se acceptă

		- La structura normei de hrană pâinea din făină de grâu de calitate întâi se va substitui cu pâine fortificată cu fier și acid folic, pâinea din făină de secară cu pâinea cu făină integrală, iar făina de grâu de calitate întâia cu făină integrală.	Actele normative prevăd fortificarea făinii cu fier și acid folic (a se vedea <i>Hotărârea Guvernului nr. 68/2009</i> cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Făina, grișul și târâța de cereale”). Fortificarea pâinii nu este prevăzută (a se vedea <i>Hotărârea Guvernului nr. 775/2007</i> cu privire la aprobarea Cerințelor “Produse de panificație și paste făinoase”). Fortificarea pâinii este o acțiune voluntară a unor producători. În special, se fortifică pâinea din făină de calitate superioară, care pe parcursul măcinării este lipsită de majoritatea mineralelor și a vitaminelor. Prin urmare, valoarea nutritivă a pâinii fortificate cu fier și acid folic este inferioară pâinii fabricate din făina de calitate întâia sau a doua și a făinii de secară.
	69.	- Întrucât cantitatea maximală de zahăr permisă în alimentația copiilor peste 2 ani este de 25 g/zi, se va reduce cantitatea acestuia prin substituirea magiunului și a biscuiților printr-o cantitate mai mare de fructe proaspete (150 g).	Se acceptă parțial Restricționarea consumului de zahăr pentru copiii cu vârsta până la doi ani este o măsură benefică și ar trebui reglementată în alimentația tuturor categoriilor de copii instituționalizați. Spre exemplu, <i>Hotărârea Guvernului nr. 2011/2016</i> , anexa nr.15, nu conține asemenea restricții. Astfel, interdicția aplicată doar copiilor în custodia mamelor aflate în detenție ar putea fi tratată ca discriminatorie. Același lucru se referă și la biscuiți, cu toate că biscuiții pot fi și fără adaos de zahăr. În acest sens, se va specifica că biscuiții trebuie să fie fără adaos de zahăr.
	70.	- Mazărea boabe uscate se va substitui cu fasole și alte leguminoase, iar cantitatea acestora se va dubla.	Nu se acceptă

			Nu sunt dovezi referitor la faptul că mazărea nu ar putea fi utilizată în alimentația categoriei date de persoane. Mai mult decât atât, mazărea este inclusă în lista produselor recomandate pentru alimentația copiilor antepreșcolari (până la 3 ani) (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 2011/2016, anexa nr. 15)
	71.	- Cantitatea de brânză se va dubla.	Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din proiect este de 16,1%. Mărirea cantităților de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
	72.	- Se va renunța la varză, iar cantitatea acesteia (120 g) se va atribui la legumele proaspete.	Nu se acceptă Nu există dovezi (bazate pe cercetări științifice), care să restricționeze consumul acestui produs.
	73.	- Sarea iodată va fi micșorată până la 1,4 g. 5.	Se acceptă
	74.	La norma de hrană nr. 3 – pentru deținuții minori și tineri: - La structura normei de hrană pâinea din făină de grâu de calitate întâi în amestec cu calitatea a doua sau cu făină de secară se va substitui parțial cu pâine fortificată cu fier și acid folic (150 g) și parțial cu pâine cu adaos de făină integrală (150 g), iar făina de grâu de calitate a doua cu făină integrală de grâu.	Nu se acceptă. Actele normative prevăd fortificarea făinii cu fier și acid folic (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 68/2009 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Făina, grișul și tărața de cereale). Fortificarea pâinii nu este prevăzută (a se vedea <i>Hotărârea Guvernului nr. 775/2007</i> cu privire la aprobarea Cerințelor “Produse de panificație și paste făinoase”). Fortificarea pâinii este o acțiune voluntară a unor producători. În special, se fortifică pâinea din făină de calitate superioară, care pe parcursul măcinării este lipsită de majoritatea mineralelor și a vitaminelor. Prin urmare, valoarea nutritivă a pâinii fortificate cu fier și acid folic este inferioară

			pâinii fabricate din făina de calitate întâia sau a doua și a făinii de seară.
75.	- Se va reduce cantitatea de pâine și cartofi prin repartizarea valorii energetice la celelalte produse, în special proteice: carne, pește și ou (produse importante pentru creștere și dezvoltare în perioada adolescenței). -Cantitatea de carne de porc semigrasă, de pasăre, de pește și de ouă va fi cel puțin dublată.		Nu se acceptă Proporția energiei din proteine, care rezultă din proiect este de 16,1%. Mărirea cantităților de produse va contribui la un aport de proteine mai mare decât cel recomandat (12-15% din aportul energetic).
76.	- Cantitatea de murături recomandată pe zi este de 30 grame. Astfel, varza murată se va substitui cu murături (în perioada iarnă-primăvară) în cantitatea menționată supra		Precizare Norma de hrană nr. 6 din proiect prevede substituirea produselor.
77.	- Cantitatea de ceapă se va înjumătăți.		Se acceptă
78.	- Întrucât cantitatea maximală de zahăr permisă în alimentația adolescenților este de 25 g/zi, iar sumarea cantității prevăzute de zahăr și magiun depășește considerabil această limită, se va reduce cantitatea de zahăr și magiun din norma de hrană, astfel încât în sumă acestea să se încadreze în limita de 25 g.		Precizare Magiunul este un produs fabricat fără adaos de zahăr
79.	- În norma de hrană se va include brânza de vaci (100 g), cașcavalul (40 g) și smântâna (40 g).		Nu se acceptă Propunea va contribui la creșterea proporției energiei din proteine peste cea recomandată (vezi mai sus referitor la carne, pește, ouă).
80.	- Cantitatea de legume proaspete și verdețuri de sezon (ex. frunze de salată, spanac, verdețuri de sezon, nu doar mărarul sau pătrunjelul) ar trebui să fie mărită considerabil (valabil și pentru celelalte norme de hrană).		Nu se acceptă Propunerea înaintată implică costuri.

	81.	- Cantitatea de fructe proaspete se va majora la 160 g. Totodată, vă atenționăm că norma minimă de legume proaspete și verdețuri pe zi pentru adolescenți este de 250 g (nu se includ legumele conservate, rădăcinoasele, ceapa, usturoiul și cartofii).	Se acceptă
--	-----	---	-------------------

Ministru

/semnat electronic/

Veronica MIHAILOV-MORARU